



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Martinus Luttherus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

primus, q̄ alioquin debitus hono: Ep̄s: op̄s inferioribus non tribuere. Ne-
rum nihil criminis inest. si quispiam Roma: pontificē vniuersalem dixerit pro
p̄mo, rectus vero dicitur non ep̄scopus vniuersalis, sed vniuersalis eccle-
sie ep̄scopus, veluti est Christi vicarius. Q̄d̄ dom̄n⁹ ambitiosam redarguit
ap̄stolorū contentionē, qualis inter seculares queritur, hoc p̄marū ecclesie
Roma: non aufert, sed quod beatus Gregori⁹ primus fecit, et agnouit se ideo
Ecclesie catholice p̄latum, vt seruum seruoꝝ se esse agnosceret. In qua re se-
quentes Pontifices non consultijs laessere, sed orationibus, vt tales fiant, a
deo impetrare studeamus.

Hora Secunda pomeri/
diana Quarta die
Iulij 1519.

Martinus Lutherus.

¶ Primam responsionē meam qua ex auctoritate Pauli p̄ima ad Corinthi:
ostendi, ab apostolo prohibitiū ne fideles sibi arrogarent v̄ Cephe, vel Pau-
lum, vel Apollo, ad istum modū confutauit, d. d. egregius q̄ et si Paulus tibi
dem Petri meminert, non tamen falso Hierony: contra Iouinianū dicit, An⁹
eligitur q̄ capite constituto occasio schismatis tollatur, clare appellat Petrū
caput in Ecclesia constitutū, adiect, sed hec missa faciamus. Respondeo non
p̄mo: propter minorē auctoritatē inductam me diuelli a maiore. Nec tantus
est Hieronymus vt propter eum Paulum deseram. Non ergo Paulus solum
meminit tibi Petri, sicut conatur extenuare ista confutatio, sed cum plena au-
ctoutate docet et prohibet, ne quis dicat se esse Petri. Unde et idem capitulū
concludit, Omnia v̄ra siue Paulus, siue Cephe, siue moꝝ siue vita, Nos autē
Christi, Christi autē dei. Stat ergo ista responsio mea adhuc inuicta et nisi
robustius confutata fuerit, oppono eam omnibus p̄teritis et futuris argu-
mentis, d. docet: Verbum enim dei super omnia verba hominū est.

¶ Ad Hieronymū autem dico q̄ et ego missa facio ea, cum sit ambiguisim⁹
locus, vt bene sensit dñs Doctor. Secundā responsionē meam ad auctoritatē
Johans, vbi dixi Christum loqui de equalitate potentie paterne, iussit me, d.
Doctor attentius legere beatum Bernhardū qui hanc auctoritatē inducit pro
ecclesia militante sicut auditū est. Respondeo, Diuum Bernhardū venero: et
eius sententiā non contemno, sed in cōtentione accipiendus est sensus genui-
nus et proprius scripture, qui stare in acie possit, a quo sancti patres nonnūq̄
locupletande orationis gratia digrediantur et sine culpa. Nunc autem ex p̄s-
cedenti et sequenti textu clarum sit Christum loqui de equali omnipotentia
sua cum patre. Propterea persequebant iudei Ihesum, quia faciebat hec in
sabbato ergo magis querebant eum Iudei interficere quia non solum solues
bat sabbatum, sed et patrem suum dicebat deum equalem se faciens deo.
Respondit itaq̄ Ihesus et dixit eis, Amen amen dico vobis, non potest fili⁹
a se facere quicq̄, nisi quod viderit patrem facientem, et sic clare patet quod
Bernhardus alio sensu tractat hoc verbum Christi.

¶ Ad tertiam . videlicet plebeā vt dixit et ridiculā ratiunculā . qua dixit . etiam sine papa ecclesiā habere caput suum . opposuit . qd nō esset digna enarrari coram sanctis viris et in re tam seria . Rñdeo . sit plebea et ridicula . modo sit in uicta : Nec dum video eam cōsutatam . non em̄ intelligo si ecclesia ad tres vel quattuor : menses nō est acephala mortuo Papa . modo sint alij episcopi . quō etiam non sit acephala cum nullus sit Papa Nam qd . adduxit de Cardina libus penes quos sit vis eligendi rē . Rñsionem meam confortat . cum hinc se quāt eo tpe quo nondū erant Cardinales vt tpe Nle : non potuisse esse papā .

¶ Ad quartā Cyprianū auctoritatē vbi dixit eum loqui de quolibet Pontifice . obicit qd et tētu pūncatur eum loquūtū esse de Cornelio Romano pontifice contra Romanos . Rñdeo . mea non refert nec eam ep̄lam in memoria habeo . hoc autē scio qd diuus Cyprian⁹ p̄ multas ep̄las in hoc totus est . vt asserat cuiuslibet ecclesie suū caput et suū Episcopū . p̄ suffragiū plebis et iudicium vicinōū episcopōrū ordinari . Ideoq̄ si est vt d. d. allegat cōtra Romanos de Cornelio dico . certum est eum loquūtū de capite Romane ecclesie . non vniuersalis ecclesie . Item et illud cōsutaui qd Cyprianus Cornelii semp̄ cōpellat fratrem nunq̄ autē dominū . vt nunc episcopi faciunt ponentes relatiuum sine correlatiuo . Obicit qd et Petrus ap̄tos habuerit fratres et tū caput et vterq̄ ap̄torum fuerit . iuxta Dionysiu . Rñdeo si poterit egre d. d. probare qd Petrus vnq̄ vnū ap̄toz ordinauerit . immo vnum ex septuaginta discipulis . aut vllū illorū vnq̄ miserit . cedo officia r̄ volo esse victus . si autē ego pbauerō . qd ne officia quidem ap̄ti potuerint vnum ap̄toz mittere vel ordinare . rogo conscedat mihi Petro nihil fuisse potestatis sup̄ ceteros ap̄tos . Quo sequit̄ multo minus potestatis esse episcopo successorū Petro super episcopos successoros ceteroz ap̄toz . Nūc autē clariss̄ text⁹ est Actūū primū . qd Matthias ap̄tus . ab vniuerso ceto apostolorum et discipulorum ordinari non potuit . sed de celo . sicut et ceteri omnes electus et ordinatus est a Christo ita et capti . i . Saulus et Barnabas segregante spiritu sancto assumpti sint in opus . Error ergo est aptissimus qd Petrus habuerit potestatem super apostolos . Hoc sane fateor ap̄tm̄ Petrum fuisse primū in numero ap̄toz et ei deberi honores prerogatiua sed non potestatis . equaliter electi sunt et equalē potestate acciperunt . Ita et de Romano pontifici : sentio qd honores prerogatiua . ceteris deo beat asserti salua cuiusq̄ equali potestate et non sicut Pelagius in frigidiss̄ suo decreto infert . vbi maior auctoritas . ibi maior potestas et manet ceteros obsequendi necessitas .

¶ Ad quintā . vbi electionē episcopi ex Cypriano et Niceno cōcilio attulit egre : d. d. satis Rhetorice contempnit dicens qd nec pmoueat nec impediāt negotiū sed p̄ hoc non dissoluū mea responsio . stat ergo adhuc decretū Nicenū . aut si non stat et contra sus diuinū statuerūt . non catholice concilium . sed diabolice conciliabulū appellandū erit . sic cum putaret Augustinus non fuisse inducendū . et pulcherrima glossa sua Cyprianū p̄ Augustinū adductū ita interpretat⁹ est . qd Cyprianus ambitionē et sup̄biam eorum reprehenderet qui seip̄os ingererēt anteq̄ vocarent . sicut Aaron . Hoc mera fiducia dixit . ceterū textus satis clarus est . qd nullus episcopus qui tam sit episcopus se cōstituiere debeat alioū episcopoz episcopū . Stat ergo adhuc mea responsio .

¶ Ad sextam Srauer me reprehendit idem egre : d. d. qd in altera auctoritate . Cyprianū obtulerim hoc vocabulū . Principale ecclesiam . deinde velut grāma sicut me nasosuspendit . qd dixerim ortam esse vniuersitatem sacerdotale ex Petri sede . Ideo nouus dialecticus vel phīs potius ortum hunc interpretat⁹ . cōmissio subordinatiōis . seu influxus . alioquin inquit . nec ex Hierosolymis dabit vniuersitatem sacerdotē . Rñdeo siue docuerim siue locutus fuerim hoc vocabulū principale . qd est . nec em̄ pōt principalis vocari respectu vniuersalis ecclesie . vt satis dictū est .

¶ Deinde cōmentū suū de ortu influxus, eadem facilitate cōtemno qua ipse
finxit et non est difficile mihi dare vnum sacerdotem ex Hierosolymis, sed ipsum
Christū, a quo inceptit, et hinc orta et profecta est ecclesia, iuxta illud *Isaie, z. de*
Non exiit lex, et verbum dñi de Hierusalem. Jam quod addidit auctoritate
Hierō: orientalem ecclesiā fuisse schismaticā, et indiscissam dñi tunicā minuta
tim discerpentē. Recto sane quid velit, nec em̄ potest dicere quod tota oriēta
lis ecclesia et semp fuerit schismaticā. Hinc nec negare potest, quod et latina
ecclesia sua habuit aliquā schismaticā, et tñ mansit ecclesia. Proiū nihil est quod
subeat me tacere et non insultare p̄ Grēcā ecclesiā, q̄ deficientes a Ro: ecc:
sūt facti sunt et a fide Christi exules, ego potius rogo d. d. Eclium, vt p̄ *Eccle*
ana modestia, quam factat, parcat tot milibus sancto:ū, cum vsq̄ ad nostra
tempora durarit ecclesia grēca, et sine dubio vsq̄ hodie durat et durabit Non
em̄ Christus accepit mediū terre Romane, sed omnes fines terre in possessio
nem et hereditatem a patre psalmo, z.

¶ Ad septimā quod ex Hierō: de sumo sacerdote opposuit, meā responsionē
dixit esse euasione, adeo confirmaturus dictum suū adiecit, *Tur beatus Hierō:*
Damasum piscatoris successorem dicat, et cathedre Petri vult associari: illud
diuinū citās, Matth: 16. Sup̄ illā petrā fundatā ecclesiā: m̄ scio, qd̄ ita reliquis
ecclesijs app̄iari non pōt, et deiss̄ complorauit hierosolymitane, Antiochene
Alexandrine, tandē et Boemice casum, et qd̄ eodē Hierō: teste apud solos Ro:
manos incorrupta patrū seruaret auctoritas, Respondeo et rogo d. d. Egres
siū velit dicta p̄m allegare secundū conscientiā, ne pro theologis videamur
esse sopbisse nam summū sacerdotem eo loci Hieronymus appellat episcopum
quēlibet etiam, vt qui de numero reliquo:ū sacerdotum sit eleuatus, ideo nihil
pinet prope ad Ro: p̄tēficem Deiss̄ illa auctoritas Matth: 16. nō appropiat
Ro: ecclesie tñ qd̄ expresse indicant verba Christi cū dicit, Ecclesiā meā, que
cumq̄ ergo est ecclesia, est edificata sup̄ petrā et non solum Romana, Aut si
non cōuenit ceteris ecclesijs hoc verbum, Romana ecclesia erit sola, et p̄cons
sequens non prima, Quare vnitās ecclesie non ab vnitāte p̄timate Romani,
sed longe melius iuxta apostolū Ephe: 4. ab vnitāte fidei, baptismatis, domi,
pendet, sicut et frequēter Cyprianus in epistolis suis sentit, Nec mansit apud
Roma: solos incorrupta patrū auctoritas, nisi forte eo tpe quo scripsit Hierō:
immo tradit̄ historie Liberū Roma: ponti: p̄cessisse Arrianis, et illud Hierō:
in vris illuist̄ scribit Qd̄ Achactus cesariensis episcopus Arrianus Eusebii
Arriani discipulus auctoritate constantij impatoris ordinauit felicem in Ro:
manum pontificem.

¶ Octauo, confutans auctoritatē Hierō: a me inductā ad Euagrū, dicit se
scuisse omnes eiusdē meriti, eiusdemq̄ sacerdotij omnes episcopos fuisse et esse,
sed papatū esse ordinem vltra Episcopatū, sed non euitit responsionē meā, q̄
Hierō: sublimatē et inferioritatē episcopoz non sunt diuino, sed cōsuetudinē
et potētē diuina p̄ tribuit, Ideo adhuc maneo cum Hieronymo.

¶ Ad nonū, Sup̄ canonē, 99. dist. dicit sibi non apparere in ecclesia p̄mittua
fuisse talem p̄fisionē, vt ep̄s a sacerdote non separet, R̄ideo, Quid hoc ad me
pugnet cum Hierō: et canonib⁹, q̄ aut̄ Dionysū inducit inter sacros ordines
Episcopatū recensere, miror q̄ non etiam inducit ex eodem auctore Romane
ecclesie monarchiā, cum habeat tantā momentū ad Hierarchiā, vt sine hac sit
multitudo triūphantis ecclesie consistere non posset, Decuit aut̄ p̄fessorem scri
bende hierarchie argumento suscepto p̄sertim in p̄stantiore eius parte satis
facere, At Dionysius vsq̄ ad episcopū solum deduct.

¶ Ad decimā ad Canonē, 99. dist. vbi respondit p̄hibitum fuisse ne Ro: ponti:
vniuersalis ecclesie episcopus appellaret, cōfutat in hūc modū, Non q̄ Ro:
pontifex non sit p̄timitus et summ⁹, sed q̄ episcopus peculiariter Roma: ecclesie

non sit propius cuiuslibet ecclesie ep̄s. Respondeo. quasi vili mortaliū possit
tam stultus incidere affectus. vt vna p̄sona velit omnibus ecclesijs et singulis
p̄esse. vt tantā instantiā necesse fuerit p̄hibere. Tñ relinquit hāc cōsultationem
rectiorē dedit. scz non ep̄iscopū vniuersalē. sed vniuersalis ecclesie ep̄iscopū cū
Roma: pontificē dicendū. Nisi p̄cerem et ego suspenderē et hanc solutionē. sed
iudicent Iudices et auditores.

¶ Ultimo ad auctoritatē Christi vbi dixit. vos autē non sic. dixit ambitionem
fuisse redargutā. sed non primatum. Respondeo hec est petitio principij. quasi
tam obtinuerit esse scz principatū. Deinde clarius est textus q̄ non tñ ambiti
onē. sed ipsam maioritātē sup̄ ceteros prohibuit.

Eckius.

¶ Ad defensiones solutionū a reucrendo patre datarū. Dico de primo. Non
inrepassē Paulū eos qui dixerant se esse Petri q̄ habuissent intentionē p̄m
ep̄atus ap̄toꝝ. sed quia singularitatē aspiciēbant p̄sonā. Quod verba ipsa
clare indicāt diuisionē et schismatis. Et quanq̄ merito Paulū p̄ferat Hiero:
p̄ie tamē credendū est Hiero: eo loco sententiā Pauli bene intellexisse. Nec lo
cus est ambiguus ob id caput in ecclesia cōstitutū. vt schismatis tollerēt oes
casus. Qd̄ grāmatico satisfecit lectori quā disciplinā p̄cipuā p̄re alijs p̄ribus
p̄bie. theologe subseruente dixit in disputatione quadā reuerendus pater.

¶ Secundo Remo negauit Christū Johan: 5. equalitatē cū patre affirmasse
nisi Arrianos. neq̄ alio sensu inducit Bernhar: Sed q̄ reuerendus pater ar
bitrat̄ sanctos patres sanctā induxisse scripturā locupletande ofonis gratia.
responimus qm̄ talem ostentationē de eis suspicari non licet.

¶ De tertio. de papa mortuo tunc ecclesiā esse acephalan Dico nunq̄ negatū
Christū esse caput ecclesie iuxta etiā glossam Canri. 5. caput eius aurū optimū.
Glossa caput. i. Christus Papa vero est eius vicarius. In cōsistorio autē ep̄s
et vicarius computant̄ p̄ vna p̄sona. vnde appellare a vicario ad ep̄m nō licet.

¶ De Cardinalib⁹ vero dixit q̄ nūc. hoc est iuxta ecclesiā iam institutā. electio
ad cardinales venerit Nicolao quodā pontifice ordinante. tñ tpe Hierosulisse
Cardinales credo. nisi Hierony: non fuerit p̄sbyter cardinalis.

¶ Quarto de Cypriano. Certe fieri nō potest vt sancti martyris verba in Ro
mane diocesis angustias coarctet. Quia ep̄m maxim ex Numidia q̄ regio est
Africa vltra Atlantē. vt Ptole: 2 Strabo auctores sunt ad Romā aduentas
runt Qd̄ vero Cyprianus Cornelū fratrem appellauit. arbitror: collectio: is fuisse
non Cyprianū mentē. Nam si sanctorū ep̄iscopoz ep̄stolas legertimus. inuenit̄
emus clare ea tempestate vsitatores fuisse conscriptiones illas laudabiles et
magnificas q̄ modo sūt Romano Pontifici. vt de Ambrosio. Augustino
Dilario ceterisq̄ liquet patribus. Nam mutuo se vocant beatissimus. sanctis
simus. deo amabiliss: 22. Ad ad sanctū. Causatur q̄ querā diuertitula et ad rē
non p̄tinentia. cum bona vinea libenter dicerem. Turpe est doctoz 22. petri: a
me vt p̄bem Petri ordinasse aliquē apostolū. sed hoc ad institutū nostrū est
imptinens. Non em̄ querim⁹ quis vnū aut alterū ordinauit. sed quis primatū
sup̄ alios a dño Ihesu accepit. Subsequēs omnino resp̄no. cū huiusmodi fecit
illationē Petrus nullum potuit ordinare apostolū. quare nec successo: Petri
successorē alterius potuit ordinare. vt sup̄ eo habere potestātē. Nā assumptū
est verū. illatū est manifeste falsum. cum summ⁹ pontifex modo potestātē hāc
beat et ordinet alios ep̄s. Verū ratio enodandi. nodū erit ista. q̄ apostolat⁹
officiū fundamentū ecclesie. plus dicit q̄ esse ep̄iscopū. Quare Leo decimus
successorē est Petri apostoli. non ap̄tus. Sed q̄ faretur Petri bene fuisse p̄m
mū apostolū numero et honore p̄rogatiua et non potestatis. illud non satis
facti instituto. Primo q̄ Euangeliste numex apostolorū non equaliter inceper
runt. sicut Chryostom⁹ sup̄ Mattheo annotat 2 glossa videatur Mattheo:

Dartserficht
Hiero: non
fuisse Card:

D. Martin⁹
dixit citra
Africanem